

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 327:343.98

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2026/1-62/22-27>

Павло ІГНАТЬЄВ, д-р політ. наук, проф.

ORSID ID: 0000-0002-8179-4687

e-mail: pavloi@yahoo.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Ірина ЧЕБАН, асп.

ORSID ID: 0009-0002-7307-3609

e-mail: iracheban1.4.9@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

КОНТРАБАНДНА ТОРГІВЛЯ ЯК ЯВИЩЕ ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНІВ БРАЗИЛІЇ

Вступ. У статті розглядається проблема контрабандної торгівлі як одного із ключових викликів для прикордонної політики Бразилії. Актуальність теми зумовлена тим, що цей вид діяльності не лише завдає значних економічних збитків державі, але й підриває регіональну безпеку, сприяючи поширенню організованої злочинності, нелегальної міграції та тіньових фінансових потоків.

Методи. У дослідженні застосовано порівняльно-історичний, аналітичний, системний і геополітичний методи. Проаналізовано міжнародні рейтинги, аналітичні звіти та матеріали світових ЗМІ, що висвітлюють масштаби контрабанди в Південній Америці, її соціально-економічні наслідки й особливості прикордонної політики Бразилії із протидії цьому явищу. Використано системний підхід у контексті дослідження процесів вивезення й ввезення природних ресурсів, наркотичних речовин, представників флори і фауни між Бразилією, Венесуелою, Болівією та Парагваєм.

Результати. Дослідження показало, що контрабандна активність у прикордонних регіонах Бразилії є багатовимірним явищем, тісно пов'язаним із соціальною нерівністю, безробіттям, корупцією та недостатньою присутністю держави у віддалених штатах. Визначено три головні осередки незаконної торгівлі: басейн Амазонії (контрабанда золота, деревини, рідкісних тварин і наркотиків), дві зони "трьох кордонів" (транзит наркотичних речовин) та північні території, що прилягають до Венесуели (торгівля золотими злитками й паливом). Підтверджено, що економічна зарегульованість і бюрократія стимулюють розвиток тіньової економіки. Особливе значення мають міжнародні чинники: зростання світових цін на золото, попит на екзотичну флору і фауну, а також транзит наркотиків до Європи через Західну Африку.

Висновки. Контрабанда у прикордонних регіонах Бразилії може розглядатись як складне соціально-економічне й політичне явище, що має масштабний транснаціональний характер і безпосередньо впливає на стабільність усього Південноамериканського континенту. Вона є не лише економічною проблемою, а й питанням регіональної безпеки, оскільки сприяє зміцненню організованої злочинності за допомогою додаткових ресурсів та послаблює інституційні механізми держави.

Ключові слова: Бразилія, Парагвай, Венесуела, Болівія, контрабанда, корисні копалини, фауна, флора, протидія.

Вступ

Контрабандна торгівля – один із чинників, який суттєво ускладнює розвиток української економіки і набуття членства в ЄС. В умовах широкомасштабних бойових дій із України також відбувається відтік населення, що послаблює національну обороноздатність, а це свідчить про те, що прикордонний контроль необхідно посилювати. У зв'язку з існуванням даного явища у вітчизняних реаліях цікаво вивчити досвід країн Латинської Америки, що мають протяжний міжнародний кордон і потерпають через діяльність кримінальних синдикатів. Серед них особливо важлива Бразилія, яка займає значний відсоток площі регіону, але заселеність її західних, центральних і північних територій є мінімальною.

Завданням статті визначено аналіз основних причин і наслідків контрабанди й особливостей політики Бразилії із протидії незаконному переміщенню цінностей через державний кордон, які охоплюють такі категорії, як корисні копалини, психотропні речовини і представників флори та фауни.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Проблема контрабандної торгівлі та тіньової економічної діяльності у прикордонних регіонах Бразилії широко висвітлюється у сучасних міжнародних аналітичних і публіцистичних джерелах. Зокрема, співробітники The Heritage Foundation у звіті "Brazil Economic Freedom 2025" зазначають, що високий рівень державного регулювання та

надмірно регламентовані трудові норми створюють сприятливі умови для розвитку тіньового товарообігу (The Heritage Foundation, 2025).

Специфіку незаконного видобутку золотої руди та участі злочинних угруповань у цьому процесі розкривають у своїх матеріалах журналісти Bloomberg (Millard, & Duraõ, 2025) і Mongabay (Wenzel, 2024), які підкреслюють зв'язок між наркаторгівлею, нелегальною експлуатацією природних ресурсів і масштабною вирубкою лісів в Амазонії. У свою чергу, аналітики Буш та Реннер звертають увагу на те, що наркокартелі фактично контролюють значні території регіону, перетворюючи їх на осередки тіньової економіки (Busch, & Renner, 2024).

Питання міжнародного виміру контрабанди розглядається у статті International Crisis Group (2024), де зазначено, що регіон "трьох кордонів" між Бразилією, Колумбією та Перу є головним транзитним маршрутом для наркотиків і золотих злитків. Значний внесок у дослідження соціальних наслідків цих процесів зроблено у матеріалах BBC (Carranca, & Ailes, 2024), в яких описуються випадки експлуатації місцевого населення, торгівлі людьми та насильства у районах під контролем злочинних синдикатів.

Окремі публікації (Transparency International, 2024; World Vision, 2024) підкреслюють, що контрабанда у прикордонних регіонах Бразилії пов'язана не лише з економічними, але й із політичними чинниками – корупцією, слабким контролем держави та нестачею інституційної присутності.

© Ігнат'єв Павло, Чебан Ірина, 2026

Отже, сучасні дослідження підтверджують, що нелегальна торгівля у Бразилії має транснаціональний характер, охоплюючи як економічний, так і соціально-політичний виміри, а тому потребує комплексного аналізу в контексті регіональної безпеки та міжнародної співпраці.

Методи дослідження

Ґрунтуються на застосуванні порівняльно-історичного, аналітичного, системного та геополітичного підходів, що забезпечує комплексність і достовірність наукових висновків. Порівняльно-історичний метод дав змогу простежити еволюцію контрабандної діяльності у прикордонних землях країн регіону та історичні передумови формування тіньових практик у торгівлі. Системний підхід дозволив виявити взаємозв'язки між соціально-економічними умовами життя населення, природно-ресурсним потенціалом, регіональними особливостями контрабанди та прикордонною політикою Бразилії. Геополітичний підхід допоміг розглянути протидію цьому явищу як чиннику міжнародної безпеки у Південній Америці з урахуванням унікальної специфіки географії регіону.

Результати

Контрабанда як явище має багато *негативних наслідків*. До них віднесемо уникнення оподаткування чи митних зборів товарів, що призводить до дефіциту державного бюджету; банкрутство компаній у боротьбі їхньої продукції з більш дешевими нелегальними аналогами; розвиток чорного ринку та тіньової економіки; фінансування за рахунок нелегальних коштів членів вуличних банд і терористичних організацій; знищення флори та фауни; виникнення загрози населенню внаслідок активізації нелегальних галузей економічної активності; культуру корумпованості прикордонників і державних чиновників, яка суттєво впливає на всі процеси життєдіяльності регіонів, що прилягають до державного кордону.

Існують ключові чинники, які перетворюють саме бразильську територію на головний вузол здійснення контрабандної діяльності у Південній Америці. Бразилія – найбільша за площею країна регіону, яка не межує лише з Чилі та Еквадором. Довжина її державних кордонів становить 15,7 тис. км, а узбережжя з низкою великих портів простягнулось на 7400 км (Burns et al., 2025). Іншим фактором поширення нелегальної економічної активності слугує наявність найбільших за площею джунглів Амазонії саме на її території, у межах якої знаходяться розташовано 60 % лісових масивів регіону або 4,2 млн кв. км, які займають землі переважно таких великих штатів, як Амазонас, Пара і Мату-Гросу. Сама ж річка Амазонка має понад 1000 приток, що слугують зручними водними шляхами для контрабандистів і місцями, де можна у мангрових заростях переховувати товари. Тропічні масиви Амазонії є помешканням 1,7 млн індіанців, що займаються збиральництвом і полюванням, але не можуть себе захистити від зовнішніх ворогів (Planetaexpro, 2025). Третім чинником є вже згадана вище недостатня заселеність західних і північних регіонів, через що у держави не вистачає людських ресурсів, щоб ефективно охороняти кордони. З фінансової позиції владі не дуже доречно фінансувати ці території, оскільки в їхніх межах наявна незначна група громадян, що не справляє особливого впливу на результати загальнонаціональних виборів.

У цьому сенсі Бразилія має проблеми, які аналогічні тим, що спостерігаються у Демократичній Республіці Конґо, владі якої надзвичайно важко контролювати прикордонні райони, що стали осередками вивезення лісових ресурсів, рідкісних представників флори та фауни, а також мінералів до сусідніх державних акторів.

Амазонські землі характеризуються своїм біорізноманіттям. Ліси регіону вкривають лівову частку земель Французької Гвіани та Суринаму, які переважно заселені лише на півночі біля узбережжя. Особливо показовим є приклад найбільшої заморської території Франції, яка має площу 86 тис. кв. км, але позбавлена мережі доріг на півдні, а правопорядок у її межах охороняє незначна за чисельністю група військових. Це створює вакуум державної присутності, яким послуговуються злочинці. Шахтарі-нелегали "гарімпейрос" масово використовують дешеве китайське обладнання для видобування руди і розбивають його на декілька партій, щоб ефективніше сховати у джунглях від учасників поліцейських рейдів. Тому навіть утрата частини машин не справляє суттєвого негативного впливу на їхні операції. Згодом золота руда вивозиться через кордон їхніми спільниками за допомогою малих літаків для продажу (Le Tourneau, 2025).

Занепокоєння викликає сусідство Бразилії з країнами Андської групи, що є виробниками й експортерами наркотичних речовин, оскільки гори переходять у рівнини Амазонії з її колосальними площами територій. Фавели та міста країни загалом є одними із головних осередків поширення кокаїну, адже вона вважається другою за чисельністю жителів у Західній півкулі після США і розташована навпроти Західної Африки, від узбережжя якої її відокремлює лише Атлантичний океан. Наявність розгалуженої мережі річок у Амазонії сприяє транспортуванню зілля до портів на берегах цієї водойми. Частина наркотичних речовин також споживається у Західній Африці, а частина надходить транзитом до Європи.

У багатьох випадках поштовхом до контрабандної торгівлі є зарегульованість народного господарства. Зокрема, Бразилія відома значним втручанням чиновників в економіку та диспропорційними митами і зборами, що сприяє появі тіньової галузі працевлаштування. У рейтингу "Економічної свободи" від корпорації "Heritage" за 2025 р. країна посіла 117-те місце і була визнана не ліберальною, характеризуючись високими податками (Index of Economic Freedom, 2025). Бразильська нація зазнала найбільших збитків унаслідок епідемії "Ковід"-19 у регіональному вимірі, адже вона не тільки посіла друге місце після США за кількістю жертв вірусу, але також і пережила рекордне безробіття внаслідок закриття підприємств. Ідеться про те, що у період із 2020 до 2024 рр. на національній території перехворіли на недугу 38,7 млн осіб, а померли понад 711 тис. (Worldometer, 2024). Це означає, що люди у прикордонних регіонах почали більш охоче вдаватися до нелегальних способів заробітку на тлі відсутності інших альтернатив.

Нищення вологих лісів Амазонії також пов'язане зі світовими тенденціями до зростання цін на золоту руду. Серед основних причин цього явища можна назвати тарифні війни президента США Дональда Трампа та бажання політичних еліт КНР і Росії зміцнити економічну стабільність за рахунок поповнення запасів Центральних банків золотими злитками. Чимало інвесторів відкрили рахунки у благородних металах, які дають можливість захиститись від інфляційних ризиків в епоху економічної нестабільності та постійної зміни курсів конвертованих грошових одиниць (Hartigan, 2025). Це визначає безпосередню загрозу для джунглів Амазонії, якої раніше не існувало.

У країні поступово сформувався союз наркоділків, нелегальних шахтарів і власників великих фермерських господарств, які підпалюють лісові масиви чи вирубують їх. Чому складається така ситуація? Справа у тому, що неймовірна прибутковість операцій з нелегальною золо-

тою рудою спонукає картелі інвестувати кошти, які отримані від збуту кокаїну та креку, у роботу "чорних" шахт, нелегальних деревообробних підприємств чи у фінансування заходів із розчищення територій джунглів для плантацій комерційних культур на зразок сої. За окрему платню постачальники наркотичних речовин користуються легованими і заправними станціями, які створили люди, що займаються видобуванням золотої руди. Контрабанді сприяє також той чинник, що найбільше регіональне місто Манаус є вільною економічною зоною з податковими пільгами, де виготовляється різноманітна споживча продукція, тому з його портових терміналів і до узбережжя Атлантики відбувається постійний рух плавзасобів, що її перевозять. Сучасним моторним човном достатньо витратити три дні, щоб доставити товар до океанічних портів із Манауса, але перевірки вантажів здійснювати доволі складно внаслідок значної кількості суден (Busch, & Renner, 2024).

Отже, ціна на золото подвоїлась у період із 2018 до 2024 рр. У добу правління президента Жаїра Болсонару природоохоронні заходи із захисту регіону не вживались, а це дало нагоду утвердитись на його території низці синдикатів. Ситуацію погіршує та обставина, що покарання для працівників "чорних копанок" доволі символічні. "Гарімпейрос" потребують дорогого обладнання для того, щоб видобувати і транспортувати руду. Ідеться про екскаватори, пікапи, вибухівку, плавзасоби і літаки. До того ж, багатьом із нелегальних копачів потрібні нові враження, тому вони витрачають "золоті" гроші на придбання наркотичних речовин. Пілоти обслуговують як представників картелів, так і шахтарів-нелегалів, перевозючи благородний метал і наркотики. Таким чином, формується єдиний великий кластер тіньової економіки, який об'єднує людей, що займаються різними видами незаконної діяльності (Millard, & Duraõ, 2025).

Південно-східним сусідом найбільшого міста Амазонії Манауса є Ітаїтуба на берегах річки Тапахос. Цей рівнинний населений пункт вважається столицею шахтарів, адже на нього припадають 75 % обсягів золотої руди, що отримують на руки в країні у неформальній економіці. Люди, які виявили її "жили", інвестують кошти у все більшу кількість одиниць обладнання, інтенсифікуючи видобування. У процесі їхньої діяльності у воду потрапляє небезпечна ртуть, а постійне використання землечерпальних снарядів нищить рослинність на дні річок, що служила їжею для риб. Отже, довкілля зазнає подвійного удару. З часів другого приходу до влади Лули да Сільви у місті Манаус з'явилися представники правоохоронних органів, які почали використовувати його як базу для виявлення і демонтажу нелегального майна шахтарів (Wenzel, 2024). Однак поки важко сказати, чи достатньо цих заходів на тлі динамічного попиту на золото у світі.

Учасники тіньових операцій негативно впливають на туземне населення регіону, перетворюючи його як на жертву, так і на колективного співучасника. Члени племен, які звикли мешкати в ізоляції від цивілізації та від поширених у містах Бразилії хвороб, раніше не хворіли на туберкульоз, але коли почалась "золота лихоманка", новоприбулі шахтарі привезли із собою цю недугу, яка стала наслідком роботи під землею і контактів на глибині великих груп людей. Крім того, поява у джунглях низки відкритих шахт, де накопичувалась дощова вода в умовах вологого місцевого клімату, виявилась причиною збільшення кількості випадків захворювань на малярію, оскільки самки цих комах у першу чергу обирають їх як осередки відкладання яєць. Члени племен також утра-

тили можливість вільно займатись полюванням і збиральництвом у лісах, адже копачі знищили частину дерев, які слугували джерелом плодів і дощової вологи, а тварини та птахи почали масово помирати, випиваючи отруєну ртуттю воду. Уважається, що ці чинники підштовхнули частину туземців до вимушеної співпраці із шахтарями, тому що місцеві та федеральні органи влади особливо у добу правління президента Жаїра Болсонару їх зовсім не захищали, а прибульці із кримінального світу почали хоча б символічно оплачувати їхні послуги (Roth, 2023).

До того ж, бразильські шахтарі отримують контрабандну золоту руду з півдня та сходу Венесуели, де щороку нелегально видобувають у середньому 75 т благородного металу. Ця країна переживає гіперінфляцію і найгіршу кризу в регіоні, унаслідок чого її правоохоронні органи не достатньою мірою фінансуються. У шахтарських містечках діють збройні групи, учасники яких займаються видобуванням золотої руди або обкладають податками фермерів (CSIS). У відповідь на складнощі в економіці в 2014 р., що були пов'язані зі скороченням обсягів виробництва нафтопродуктів, влада президента Ніколаса Мадуро у 2016 р. створила осередок експлуатації мінералів під назвою "Orinoco Mining Arch", що охопив 12 % площі національної території. Однак інвесторів лякала нестабільність Венесуели, тому військові почали пропускати за окрему платню у ці землі нелегальних гірників і бойовиків бразильської банди "Перша столична команда", а золото із "чорних копанок" стало як джерелом контрабанди, так і об'єктом нелегального інвестування для представників політичної еліти (Gabay, 2025).

Венесуела – одна з найбільш корумпованих країн Південної Америки, яка суттєво випереджає свого традиційного регіонального конкурента в особі Парагваю. Приміром, у рейтингу "Transparency International" за 2024 р. вона посіла 178-ме місце зі 180-ти учасників, тоді як Парагвай став 149-тим (Transparency International, 2024). Ситуацію погіршує той чинник, що останніми роками влада Бразилії була змушена надати тимчасове помешкання венесуельським економічним біженцям. Наприклад, у 2024 р. у країні перебували 626 тис. громадян Венесуели і вона посіла третє місце за цим показником після Колумбії та Перу (World Vision, 2024). Оскільки такі люди не мають постійної роботи, вони змушені займатись контрабандою, враховуючи, що подібна "професія" популярна серед них із часів існування дешевих нафтопродуктів.

У цьому контексті варто нагадати, що у добу правління Уго Чавеса і Ніколаса Мадуро Венесуела перетворилась на головний регіональний вузол із вивезення бензину, оскільки мала практично найнижчі ціни на нього у світі. У середині 2000-х років галон венесуельського палива (1 галон дорівнює 3,785 л.) коштував 17 центів, а бразильського – 5 дол. Така різниця стала серйозною мотивацією для жителів прикордонних територій транспортувати енергоносії до Бразилії, щоб їх нелегально продати (Lothar, 2006). Однак уже 2020 р. у Венесуелі було зафіксовано тотальний дефіцит бензину, який пов'язували із санкціями США і виходом із ладу обладнання на нафтопереробних заводах. Проблема погіршує той чинник, що розподілом пально-мастильних матеріалів займаються збройні сили, членів яких у такий спосіб намагається підкупити влада Ніколаса Мадуро, адже платити їм достойні зарплати вона не може. Зробити ціни ринковими політична еліта також не бажає через загрозу бунтів, оскільки венесуельці вважають доступ

до дешевих енергоносіїв своїм невід'ємним правом, адже у їхній країні знаходяться найбільші у світі поклади нафти (Kurmanbaev, 2020). Отже, можна дійти висновку, що контрабанда є способом життя для жителів прикордонних регіонів, а зникнення бензину вони компенсували ввезенням до Бразилії золотих злитків, тому що ще з тих часів зберегли зв'язки з корумпованими митниками.

Однак Венесуела була не єдиним постачальником подібної продукції. Приміром, Болівія із ліворадикальним режимом, яка є великим імпортером бензину для автомобілів, до останнього часу продавала його на внутрішньому ринку за ціною 53 центи за літр, що відразу створювало передумови для його тіншового реекспорту до сусідніх країн. 2006 р. влада Ево Моралеса націоналізувала газодобувну промисловість, а це стало негативним сигналом інвесторам, які зрозуміли всю недоречність приходу в енергетичну галузь. До того ж, геологам ТНК нема сенсу шукати нафтові родовища, адже паливо все одно буде збуватись у країні за соціальною ціною (Antezana Duran, 2025). Як результат, болівійська держава купує нафтопродукти на міжнародному ринку і продає їх надто дешево власному населенню, що і служить причиною контрабанди до сусідніх країн.

Особливого резонансу проблеми наркотрафіку і нелегального видобування золотої руди набули у тих місцях, де існують потрійні кордони. Ідеться про унікальну територію на перетині джунглів Перу, Колумбії та Бразилії. Найбільшими містами цього амазонського регіону є Летіція у Колумбії й Табатінга у Бразилії. На перуанських землях активно вирощується кока і працюють лабораторії, які переробляють її на кокаїн. Згодом продукт постачається до бразильських споживачів. У деяких випадках із місцевими жителями розраховуються кокаїновою пастою, збільшуючи їхню залежність від синдикатів, адже їй ще треба переробити (International Crisis Group, 2024).

Для Амазонії характерне і таке явище, як контрабанда рідкісних представників флори і фауни. Символом беззаконня служить полювання на велетенську рибу арапайму (більш відому в Бразилії як пірауку), м'ясо якої з великими прибутками продають до прикордонних міст Колумбії та Перу. Цей хижак змушений часто підніматись на поверхню, щоб дихати, де на нього вже чекають рибалки (Phillips, 2023). Із регіону також масово вивозять савців, папуг і рептилій для продажу на світовому тіншовому ринку. Деякі джерела наводять інформацію, що контрабандисти щороку забирають з дикої природи Амазонії до 38 млн тварин, але 90 % із них помирають через неналежне транспортування (ABC, 2025). Процес спрощується пожежами на великих площах, які організовують фермери, що розчищають джунглі для скотарських потреб. Своєю діяльністю вони відволікають правоохоронців і працівників національних парків від браконьєрів.

У 2017 р. 7 тис. бойовиків "Револьюційних збройних сил Колумбії" склали зброю, але приєднатись до цього процесу погодились далеко не всі. Амністія завершила найкривавішу громадянську війну в країні, яка тривала з 1964 р. Як результат, у східних департаментах виник вакуум влади, чим відразу скористались нелегальні шахтарі та фермери-кокалерос, які раніше боялись експлуатувати ліси, щоб не стати жертвами викрадень. До того ж, частина цих "революціонерів" була представлена колишніми селянами, що поважали природу і не допускали її знищення. Нині ситуація суттєво погіршилась (Sagapca, & Ailes, 2024). Імовірно, що багатьох членів руху перевіряли кримінальні синдикати, які потребували людей із вогнепальною зброєю для охо-

рони плантацій коки і вантажів кокаїну, що перевозився річковим транспортом до Бразилії, оскільки Колумбія є безпосереднім західним сусідом її північного регіону.

Амазонія також стала основним осередком торгівлі людьми, тому що у наметових містечках гірників обертаються великі гроші. Власники нелегальних шахт наймають повій із міста Ітаїтуба, щоб вони позбавляли працівників частини заробленого, адже останні розраховуються не тільки бразильськими реалами, але і дрібними злитками золота. Зазвичай їх наймають працювати у барах чи на кухнях, але можливість "паралельного працевлаштування" завжди присутня. Незважаючи на загрозу вбивств чи каліцтв від рук шахтарів, це доволі великий і прибутковий бізнес, адже площа земель, де працюють "гарімпейрос", ще нещодавно становила 220 тис. гектарів (Volckhausen, 2017).

Амазонський регіон у 1,5 рази більший за європейський континент, тому його практично неможливо контролювати, а мережа річок із тропічними джунглями на берегах служить важливою транспортною артерією, адже густа рослинність дозволяє переховувати плавзасіб протягом дня для того, щоб згодом задіяти його уночі. Через водні шляхи відбувається контрабанда кокаїну і сканку, що є особливим типом марихуани з більш яскраво вираженими психотропними властивостями (Busch, & Renner, 2024).

Нелегальні халупні поселення фавели вважаються осередками збуту дешевих наркотичних речовин. Це явище суттєво погіршує статистику вуличних ебівств у країні. Як наслідок, зони беззаконня намагаються контролювати військова поліція Бразилії, але її операції супроводжуються надмірною жорстокістю і великою кількістю жертв як серед бандитів, так і серед цивільного населення. Це призводить до того, що місцеві жителі втрачають роботи і змушені періодично ремонтувати свої помешкання та інфраструктуру після бойових дій (Manjarrés, 2023). До того ж, які добре відомо, конкуренція між бандами, які контролюють процес збуту наркотиків, є причиною масових ебівств у в'язницях, де зілля продається без обмежень.

У вересні 2025 р. у Манаусі відкрився координаційний центр "Amazon International Police Cooperation Center". Його метою є обмін розвідувальною інформацією та планування спільних операцій між Бразилією, Колумбією та Еквадором. Працівники цього закладу мають протистояти міжнародним злочинним конгломератам, а його головним завданням стало "обезголовлення" таких організацій і позбавлення їх механізмів фінансування. Експерти попереджають, що для успіху починання у місті мають бути сформовані додаткові поліцейські підрозділи та призначені судді, які здійснюватимуть розгляд лише подібних справ (Freixes, 2025). Проблема полягає у тому, що уряд не має можливості постійно утримувати великі загони військовослужбовців у Амазонії, бо вакуумом присутності правоохоронців користуються злочинці у містах.

Для боротьби з поширенням золотої руди, нелегальний процес видобування якої знищує колосальні за площею масиви Амазонії, автори статті рекомендують перевіряти її походження, здійснювати патрулювання вод навколо північно-східного узбережжя Південної Америки і річок у прикордонних зонах, блокувати шляхи постачання шахтарям у "чорних копанках" палива, продуктів харчування та медикаментів, а також організувати перехоплення літаків наркоділерів. Центральні органи влади мають налагодити відносини із представниками племен, озброїти їх і надати надійні засоби для підтримання постійного зв'язку з правоохоронцями на

випадок появи шахтарів із обладнанням, щоб його можна було легко конфіскувати. Рекордне зростання цін на золоті злитки протягом останніх років заохочує все більше молодих людей вступати до лав кримінальних груп, оскільки їхні прибутки стрімко зростають. Тому однією із проблем є дефіцит особового складу, адже бразильці не хочуть жити в умовах постійної небезпеки і тропічних хвороб у джунглях. У зв'язку з цим їм варто суттєво підвищити зарплати й надати соціальні пільги. Для контролю за процесами дефорестації має сенс придбати великі партії безпілотників, що зможуть здійснювати цілодобовий відеонагляд за джунглями.

Цікаво, що на півдні Бразилії є ще один регіон, де сходяться кордони трьох країн, а така незвичайна географія створює передумови для розвитку контрабандної діяльності. Одним із головних транзитних осередків тіньової економіки служить зона трьох кордонів, яка розташована на роздоріжжі між містами Пуерто-Ігуасу в Аргентині, Фос-ду-Ігуасу в Бразилії та Сьюдад-дель-Есте – у Парагваї. Як згадувалось вище, Парагвай – другий найбільш корумпований гравець Південної Америки. Його членство в організації МЕРКОСУР, яке було забезпечене підписанням інтеграційного договору в Асунсьйоні 26 березня 1991 р., спрощує незаконну торгівлю за рахунок усунення митних формальностей, а це є тією перевагою, якої позбавлені кримінальні синдикати в Амазонії, що взаємодіють зі своїми "колегами" у Перу та Колумбії (Dempsey Craig, 2021).

Парагвайський напрямок є проблемним із двох міркувань. Ця країна вважається четвертим найбільшим виробником марихуани і забезпечує 9 % обсягів її виробництва у світі. 80 % урожаїв щороку постачаються до Бразилії. Вона також слугує основною транзитною територією для кокаїну, який надходить із Болівії, послугуючись неналежним захистом кордону. Це спричиняє бажання провідних бразильських синдикатів контролювати торгівлю, що спрямована на задоволення "рекреаційних" потреб представників середнього класу у великих містах і фавелах (Radwin, 2017).

Порт Паранагуа у штаті Парана є головним реекспортним вузлом для продукції сільського господарства з Парагваю, тому його активно використовують у процесі контрабанди наркотичних речовин. 1957 р. за розпорядженням президента Жозеліну Кубічека ділянку землі на території з портовими спорудами було виділено для парагвайських вантажних операцій на постійній безмитній основі. 1965 р. розпочав роботу Міст дружби, який поєднав міста Сьюдад-дель-Есте і Фос-ду-Ігуасу, що суттєво прискорило товаропотоки. Відстань між цим великим містом на сході Парагваю й портовою зоною на берегах Атлантики становила лише 730 км, що дозволяло національним підприємствам оперативного торгувати із зовнішнім світом (Malheiros, 2024). Таким чином парагвайська марихуана отримала "вікно" на міжнародний ринок.

Дискусія і висновки

Проблеми контрабанди і нищення лісів мають глобальний вплив, адже Амазонію називають "Легенями планети". Однак бажання швидко заробити і корумпованість влад на місцях призвели до того, що в останні десятиліття цей регіон утратив колосальні площі джунглів. За таких обставин варто створити міжнародну коаліцію для порятунку флори та фауни, що фінансуватиме цей процес і забезпечить технічні можливості для його втілення у життя шляхом протидії злочинцям, адже бразильська влада не має фінансових і людських ресурсів, щоб самостійно вирішити проблему. Потребують утілення у життя і процеси встановлення нелегального

походження золота та заходи, які позбавлять нелегальних шахтарів матеріальних ресурсів для їхньої "професійної" діяльності.

Внесок авторів: Павло Ігнат'єв – концептуалізація дослідження, визначення методологічних підходів, підготовка основного тексту роботи; Ірина Чебан – аналіз джерел, опрацювання даних і редагування тексту.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- ABC. (2025). *Toucans and other exotic animals rescued in major Brazilian trafficking bust*. <https://www.abc.net.au/news/2025-09-17/toucans-tortoises-rescued-in-major-brazilian-trafficking-bust/105784392>
- Antezana Duran, F. (2025). *Running on empty*. Foundation for Economic Education. <https://fee.org/articles/running-on-empty/>
- Burns, E. B., James, P. E., Martins, L., Schneider, R. M., & Momsen, R. P. (2025). *Brazil*. Britannica. <https://www.britannica.com/place/Brazil>
- Busch, A., & Renner, A. (2024). *Drug mafia controlling large parts of the Amazon region, accelerating deforestation*. NZZ. <https://www.nzz.ch/english/drug-mafias-now-control-much-of-the-amazon-region-id.1823359>
- Carranca, T., & Ailes, E. (2024). *Selling sex for gold in the Amazon illegal mines*. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/c86wl5ex6gzo>
- CSIS. *The price of gold*. Center for Strategic and International Studies. <https://features.csis.org/the-price-of-gold/index.html>
- Dempsey Craig. (2021). *30 years of MERCOSUR: What has it brought to its members?* Nearshore Americas. <https://nearshoreamericas.com/30-year-anniversary-mercosur-south-america/>
- Freixes, J. (2025). *Colombia and Brazil launch joint police center to fight drug trafficking in Amazon*. Colombia One. <https://colombiaone.com/2025/09/10/colombia-brazil-joint-police-center-drug-trafficking-amazon/>
- Gabay, A. (2025). *Amid Venezuela's gold heist are armed groups, gangs & elites, report says*. Mongabay. <https://news.mongabay.com/2025/10/amid-venezuelas-illegal-gold-heist-are-armed-groups-gangs-elites-report-says/>
- Harigan, L. (2025). *The price of gold is skyrocketing: Why is this, and will it continue?* ABC. <https://www.abc.net.au/asia/the-price-of-gold-is-skyrocketing-why-is-this-and-will-it-contin/105902828>
- International Crisis Group. (2024). *A three border problem: Holding back the Amazon's criminal frontiers*. <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/south-america/brazil-colombia-peru/b51-three-border-problem>
- Kurmanaev, A. (2020). *From nearly free to out-of-reach*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2020/05/15/world/americas/venezuela-gasoline-shortage.html>
- Le Tourneau, F.-M. (2025). *Understanding the reality of illegal miners in French Guiana*. LSE Latin America and Caribbean Centre. <https://blogs.lse.ac.uk/latamcaribbean/2022/01/06/understanding-garimpeiros-in-french-guiana/>
- Lothar, L. (2006). *Gas smuggling dodges the law in Brazil and Venezuela*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2006/12/07/world/americas/gas-smugglers-dodge-the-law-in-brazil-and-venezuela.html>
- Malheiros G. (2024). *Port of Parana keeps exclusive area for Paraguay-bound cargo*. Datamar News. <https://datamarnews.com/noticias/port-of-paranagu-keeps-exclusive-area-for-paraguay-bound-cargo/>
- Manjarrés, J. (2023). *Brazil's drug war costs favela economies millions*. Insight Crime. <https://insightcrime.org/news/brazils-drug-war-costs-favela-economies-millions-study/>
- Millard, P., & Durao, M. (2025). *Gold's price surge drives narcotics into illegal mining in the Amazon*. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/features/2025-01-24/narcotics-fuel-illegal-gold-mining-in-brazil-destroy-amazon-rainforest>
- Phillips T. (2023). *"You are looking to die": The Brazil River where illegal fishing threatens lives*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/environment/2023/jun/03/poaching-brazil-amazon-fishing-pirarucu-dom-philips-bruno-pereira>
- Planetaexpo. (2025). *15 facts about the Amazon rainforest in Brazil*. <https://planetaexpo.com/blog/15-facts-about-the-amazon-in-brazil/>
- Radwin, M. (2017). *Drug production is booming in Paraguay, and so is drug violence*. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/08/17/drug-production-is-booming-in-paraguay-and-so-is-drug-violence/>
- Roth, C. (2023). *How gold mining in Brazil is connected to hundreds of deaths*. Deutsche Welle. <https://www.dw.com/en/brazil-how-gold-mining-is-connected-to-hundreds-of-deaths/a-64526442>
- Transparency International. (2024). *Venezuela*. <https://www.transparency.org/en/countries/venezuela/>
- Paraguay. <https://www.transparency.org/en/countries/paraguay>
- The Heritage Foundation. (2025). *Brazil*. https://static.heritage.org/index/pdf/2025/2025_indexofeconomicfreedom_brazil.pdf
- Volckhausen, T. (August 7, 2017). *Colombia faces soaring deforestation following FARC guerrilla demobilization*. Earth Island Journal. https://www.earthisland.org/journal/index.php/articles/entry/colombia_faces_soaring_deforestation_farc_guerrilla_demobilization/
- Wenzel, F. (2024). *Resilient and resourceful: Brazil's illegal gold capital resists government crackdown*. Mongabay. <https://news.mongabay.com/2024/09/resilient-and-resourceful-brazils-illegal-gold-capital-resists-government-crackdown/>

World Vision. (2024). *Venezuela crisis: facts, FAQs, and how to help*. <https://www.worldvision.org/disaster-relief-news-stories/venezuela-crisis-facts>
 Worldometer. (2024). *Brazil Coronavirus Tracker*. <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/brazil/>

References

ABC. (2025). *Toucans and other exotic animals rescued in major Brazilian trafficking bust*. <https://www.abc.net.au/news/2025-09-17/toucans-tortoises-rescued-in-major-brazilian-trafficking-bust/105784392>
 Antezana Duran, F. (2025). *Running on empty*. Foundation for Economic Education. <https://fee.org/articles/running-on-empty/>
 Burns, E. B., James, P. E., Martins, L., Schneider, R. M., & Momsen, R. P. (2025). *Brazil*. Britannica. <https://www.britannica.com/place/Brazil>
 Busch, A., & Renner, A. (2024). *Drug mafia controlling large parts of the Amazon region, accelerating deforestation*. NZZ. <https://www.nzz.ch/english/drug-mafias-now-control-much-of-the-amazon-region-id.1823359>
 Carranca, T., & Ailes, E. (2024). *Selling sex for gold in the Amazon illegal mines*. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/c86w15ex6gzo>
 CSIS. *The price of gold*. Center for Strategic and International Studies. <https://features.csis.org/the-price-of-gold/index.html>
 Dempsey Craig. (2021). *30 years of MERCOSUR: What has it brought to its members?* Nearshore Americas. <https://nearshoreamericas.com/30-year-anniversary-mercosur-south-america/>
 Freixes, J. (2025). *Colombia and Brazil launch joint police center to fight drug trafficking in Amazon*. Colombia One. <https://colombiaone.com/2025/09/10/colombia-brazil-joint-police-center-drug-trafficking-amazon/>
 Gabay, A. (2025). *Amid Venezuela's gold heist are armed groups, gangs & elites*, report says. Mongabay. <https://news.mongabay.com/2025/10/amid-venezuelas-illegal-gold-heist-are-armed-groups-gangs-elites-report-says/>
 Hartigan, L. (2025). *The price of gold is skyrocketing: Why is this, and will it continue?* ABC. <https://www.abc.net.au/asia/the-price-of-gold-is-skyrocketing-why-is-this-and-will-it-contin/105902828>
 International Crisis Group. (2024). *A three border problem: Holding back the Amazon's criminal frontiers*. <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/south-america/brazil-colombia-peru/b51-three-border-problem>
 Kurmanaev, A. (2020). *From nearly free to out-of-reach*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2020/05/15/world/americas/venezuela-gasoline-shortage.html>
 Le Tourneau, F.-M. (2025). *Understanding the reality of illegal miners in French Guiana*. LSE Latin America and Caribbean Centre. <https://blogs.lse.ac.uk/latamcaribbean/2022/01/06/understanding-garimpeiros-in-french-guiana/>
 Lother, L. (2006). *Gas smuggling dodges the law in Brazil and Venezuela*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2006/12/07/world/americas/gas-smugglers-dodge-the-law-in-brazil-and-venezuela.html>

Malheiros G. (2024). *Port of Parana keeps exclusive area for Paraguay-bound cargo*. Datamar News. <https://datamarnews.com/noticias/port-of-paranagua-keeps-exclusive-area-for-paraguay-bound-cargo/>
 Manjarrés, J. (2023). *Brazil's drug war costs favela economies millions*. Insight Crime. <https://insightcrime.org/news/brazils-drug-war-costs-favela-economies-millions-study/>
 Millard, P., & Durao, M. (2025). *Gold's price surge drives narcotics into illegal mining in the Amazon*. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/features/2025-01-24/narcotics-fuel-illegal-gold-mining-in-brazil-destroy-amazon-rainforest>
 Phillips T. (2023). *"You are looking to die": The Brazil River where illegal fishing threatens lives*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/environment/2023/jun/03/poaching-brazil-amazon-fishing-piracy-dom-philips-bruno-pereira>
 Planetaexpo. (2025). *15 facts about the Amazon rainforest in Brazil*. <https://planetaexpo.com/blog/15-facts-about-the-amazon-in-brazil/>
 Radwin, M. (2017). *Drug production is booming in Paraguay, and so is drug violence*. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/08/17/drug-production-is-booming-in-paraguay-and-so-is-drug-violence/>
 Roth, C. (2023). *How gold mining in Brazil is connected to hundreds of deaths*. Deutsche Welle. <https://www.dw.com/en/brazil-how-gold-mining-is-connected-to-hundreds-of-deaths/a-64526442>
 Transparency International. (2024). *Venezuela*. <https://www.transparency.org/en/countries/venezuela/>; *Paraguay*. <https://www.transparency.org/en/countries/paraguay/>
 The Heritage Foundation. (2025). *Brazil*. https://static.heritage.org/index/pdf/2025/2025_indexofeconomicfreedom_brazil.pdf
 Volckhausen, T. (August 7, 2017). *Colombia faces soaring deforestation following FARC guerrilla demobilization*. Earth Island Journal. https://www.earthisland.org/journal/index.php/articles/entry/colombia_faces_soaring_deforestation_farc_guerrilla_demobilization/
 Wenzel, F. (2024). *Resilient and resourceful: Brazil's illegal gold capital resists government crackdown*. Mongabay. <https://news.mongabay.com/2024/09/resilient-and-resourceful-brazils-illegal-gold-capital-resists-government-crackdown/>
 World Vision. (2024). *Venezuela crisis: facts, FAQs, and how to help*. <https://www.worldvision.org/disaster-relief-news-stories/venezuela-crisis-facts>
 Worldometer. (2024). *Brazil Coronavirus Tracker*. <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/brazil/>

Отримано редакцією журналу / Received: 23.02.26
 Прорецензовано / Revised: 11.03.26
 Схвалено до друку / Accepted: 14.04.26
 Опубліковано / Published: 22.05.26

Pavlo IGNATIEV, DSc (Polit.), Prof.
 ORSID ID: 0000-0002-8179-4687
 e-mail: pavloi@yahoo.com
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Iryna CHEBAN, PhD Student
 ORSID ID: 0009-0002-7307-3609
 e-mail: iracheban1.4.9@gmail.com
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

SMUGGLING TRADE AS A PHENOMENON OF BRAZIL'S BORDER REGIONS

Background. The article examines the problem of smuggling trade as one of the key challenges to Brazil's border policy. The relevance of the topic lies in the fact that this type of activity not only causes significant economic losses to the state but also undermines regional security by contributing to the spread of organized crime, illegal migration, and shadow financial flows.

Methods. The research employs comparative-historical, analytical, systemic, and geopolitical methods. It analyzes international rankings, analytical reports, and materials from global media that highlight the scale of smuggling in Brazil, its socio-economic consequences, and the specifics of border policy that is aimed at such activity. A systematic approach is applied to examine the processes of contraband trade of natural resources, narcotic substances, and representatives of flora and fauna between Brazil, Venezuela, Bolivia, and Paraguay.

Results. The research revealed that smuggling activity in Brazil's border regions is a multidimensional phenomenon closely linked to social inequality, unemployment, corruption, and insufficient state presence in remote areas. Three main centers of illegal trade were identified: the Amazon Basin (smuggling of gold, timber, rare species of wildlife, and drugs), two areas of "Triple Frontier" zone (transit of narcotics), and the northern territories bordering Venezuela (trade in gold ingots and fuel). The study confirms that excessive economic regulations and bureaucracy stimulate the growth of the shadow economy. International factors play a crucial role, including the rise in global gold prices, demand for exotic flora and fauna, and the transit of narcotics to Europe through West Africa.

Conclusions. Smuggling in Brazil's border regions is considered a complex socio-economic and political phenomenon of large-scale transnational nature that directly affects the stability of the entire South American continent. It is not only an economic issue but also a matter of regional security, as it strengthens organized crime with additional resources and weakens the institutional mechanisms of the state.

Keywords: Brazil, Paraguay, Venezuela, Bolivia, smuggling, minerals, fauna, flora, counteraction.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.